

Kijken (een ketting).

*I been hurting since I bought the gimmick
About something called love
Yeah, something called love
Well, that's like hypnotizing chickens*

(Iggy Pop, Lust for Life, 1977)

(Achter de balie)

Iedere donderdag daalde ik de trap af, in de Capi-Lux op het winkelcentrum. Achteloos. Dat dacht ik in ieder geval. Het was een lange trap. In de platenkelder bladerde ik door de bakken, loerde naar de man achter de balie en rook mijn eigen zweet. Zodra hij met een klant bezig was bemachtigde ik de nieuwste gedrukte versie van de Top-40 – nadat ik eerst een lp in mijn tas liet glijden. De Top-40's lagen naast de kassa en waren gratis. Alleen wanneer het geld van mijn krantenwijk op mijn Postgirorekening binnen was gekomen, kwam ik tegenover hem te staan. Met trillende handen rekende ik dan een lp af. Meestal waren die 13,95. Hij glimlachte naar me, maar zijn ogen hadden ook iets treurigs, wanneer hij me het kassabonnetje aanreikte. De Capi-Lux Man was vast al veertig, had halflang zwart haar, het glansde, hij droeg stijf gestreken overhemden in pastelkleuren. Ze zaten hem als gegoten, die overhemden. Zelfs als ik dichtbij kwam, geen kreukel te bekennen. Ik wilde ook zo'n front.

Net voor mijn zestiende verjaardag zag ik Iggy Pop bij TopPop. Met wijd open ogen en een wit geschminkt gezicht playbackte hij *Lust for Life*, of deed daar in ieder geval een poging toe. Hij voerde een sidderende slangendans uit en trok tussendoor de palm in het decor aan flarden. Zijn gescheurde jeans was met Ducktape bewerkt, er zat bloed op zijn blote borstkas. Aan het einde van het nummer wierp hij zich op de vloer en schonk mij een brede glimlach, door de camera heen. Ik was niet verliefd. Ik wilde hem *zijn*.

(Natte Nachtmerrie)

C.L.M: Ik ga bijna sluiten. Wil je nog wat vragen?

T: Ik?

C.L.M: Zoek je iets speciaals?

(stilte)

T: Ik... *(snel)* Uw overhemd.

C.L.M: Mijn overhemd..?

T: Sorry. Het is mooi.
 C.L.M: Dat geeft toch niet. Wat is er mooi aan? De kleur?
 T: Zo... Glad...
 C.L.M: Wil je voelen?
 C.L.M: *(pakt hand T. en laat die over zijn borst glijden.)* Lekker toch.
(T. kijkt weg.)
 C.L.M: *(tilt met hand kin T. omhoog)* Je bent verlegen hè?
(stilte)
 C.L.M: Dat geeft toch niet. Welke lp heb je vandaag gepikt?
 T: Ik... Hoe...
 C.L.M: Even denken. Wat wil een verlegen jongetje horen... Fleetwood Mac? Of Stevie Wonder...? Nee, die uitklaphoes is te dik, hè, voor in je tas?
 T: Ik...
 C.L.M: Ja?
 T: Sorry, Meneer.
 C.L.M: *(haalt schouders op)* Zeg maar. Welke is het geworden?
 T: *(diepe zucht, zachtjes)* Pop...
 C.L.M: Pop. Abba? Boney M, dan? En dan stiekem meedansen, op je kamer thuis? Doet zo'n jongetje als jij dat? Ja hè...?

(C.L.M. strijkt over wang T., pakt de tas uit T.'s hand, trekt er een plaat van Iggy Pop uit)

C.L.M: De zaak is gesloten. Wil je *nu* vertrekken?
 T: Maar...
 C.L.M: Nee. Deze hou ik hier.
 T: Mag ik wel een Top-40 mee, alstublieft?
 C.L.M: Die haal je voortaan maar ergens anders. Ik bedoel... *Scháám je.*

(Voor de grens)

Eind juli 1977 stapte ik op de fiets en reed naar een winkel waar ik anders nooit kwam, op het Kostverlorenhof, vlak voor de gemeentegrens. Ik kocht er, van mijn verjaardagsgeld, *Lust for Life*.

(Naar het hart)

God, wat een hekel had ik, aan Amstelveen. 70.000 inwoners en één café. Ik voelde me er opgesloten. Het Leidseplein. Dat was het hart van een stad. Alle bussen naar Amstelveen vertrokken er. Het moest het hart zijn, omdat ik er uitstapte. Het leven zou beginnen zodra ik het hart van Amsterdam had bereikt.

(De rand)

Na een maand had ik door dat ik de verkeerde studie had gekozen. Voor Sinterklaas kreeg ik van mijn ouders, die van niets wisten, een Parkerpen. Daarom ging ik naar het eerste tentamen, waar ik in plaats van antwoorden een verhaal schreef over een jongen in een schaatswedstrijd. Hij werd gedwongen om oogkleppen te dragen, wilde toch omkijken, schaatste in een wak en verdrong. De pen schreef lekker.

Ik was snel klaar. De docent achter het tafeltje voorin de zaal keek me vreemd aan: 'zo makkelijk?' Ik legde de papieren met de achterkant naar boven voor hem neer. Mijn ouders kregen een telefoontje: of ik bij de studentenbalie langs kon komen. De vrouw die erachter stond volgde met haar vinger op het papier de aantekening die achter mijn naam stond en gaf elk woord nadruk: 'tentamencijfer niet meegeven. Afspraak maken'. De uitroepteken die erachter stond sprak ze niet uit.

Vlak daarna wist ik een kamer los te weken bij Studentenhuisvesting. Uilenstede, op de grens van Amsterdam en Amstelveen. Ik strekte me uit in de ruimte, dronk jenever uit een goedkope fles en verdrong in *Sweet Thing*, een nummer op een oud album van David Bowie. 'If you want it, boys, get it here, thing.' Ik brulde het mee, totdat mijn buurvrouw op de muur begon te timmeren. Het ging over een jongenshoer. Dat dacht ik toen. Die buurvrouw kreeg trouwens later een psychose en begon huilend met een hamer op mijn raam te timmeren. Het raam hield, tot mijn verbazing.

(Achter het raam)

In de jaren zeventig werden hoeren opvallend gretig bezongen. Heel vreemd was mijn associatie bij *Sweet Thing* dus niet. Het hele album ging over een losbandige, dystopische wereld. Als er één beroepsgroep was die losbandig wist te leven, dan toch de hoer. Ik viel voor het melodrama: 'We'll buy some drugs and watch a band, then jump in a river holding hands.' Achteraf zie ik dat de gemiddelde hoer niet snel doen met een klant.

Iets trok me aan in het anderen tegen betaling tot hun gerief laten komen. Als er nou geld werd uitgewisseld, hè... Dan kon je toch stellen dat er niet alleen sprake was van lage lusten? Ik veerde op bij de verplichting die gepaard zou gaan met een economische

transactie. Ik dacht dat die me over drempels heen kon helpen. Bovendien vond ik het dienstverlenende aspect handig – ik had zelf geen actief beeld bij wat ik zou kunnen aanvangen met een naakte man.

Ik plengde dronken tranen op de linoleumvloer van mijn studentenflat, uit verlangen naar een groots en meeslepend leven én uit angst ervoor. Seks met jongens mocht dan niet langer verboden zijn, een geheimzinnige sfeer hing er wel omheen. Nooit kwam ik een man tegen die me geld bood in ruil voor seks.

(Etalage)

Gespannen stappen, vanaf de bushalte de Leidsestraat in. De Shoebaloo aan de linkerkant. Misselijk staarde ik door de etalage naar binnen. De goudkleurige laarzen. Wekenlang had ik ze zien zakken in prijs.

Van! 199. Nu! 139!

79!

Laatste kans!

Er stond nog maar 39 gulden op het kaartje. Ze moesten aan mijn voeten. Ze waren voor me gemaakt. Ik had ze nodig. Na een uur schoof ik naar binnen. Achterin de winkel paste ik ze. Ze waren een maat te groot.

(Een ketting)

Het grote drama zat verscholen in details.

En een drama werd snel een detail.

Een schakel, in een snelgroeiende ketting van gebeurtenissen.

(Voor de ingang van de darkroom)

De spiegel in mijn Uilenstede kamer. Ik slofte erheen in mijn grote gouden laarzen, mijn leren bandplooibroek in donker bordeaux (van New London, aan het einde van de Leidsestraat linksaf, op het Spui) en een knalgeel mouwloos gaatjeshemd. Ik had ook een koningsblauw jasje, door mijn moeder genaaid uit badstof. ‘Duran Duranner wordt het niet’, zei de spiegel. Waarna ik één of meerdere kledingstukken wisselde.

Van Jan van Houten wist ik dat hij homo was, omdat hij oogschaduw droeg naar de introductiecolleges psychologie. In de binnenstad hingen posters: ‘Hey, are you gay? See you Monday. In Flora Palace!’ Tussen neus en lippen door vroeg ik Jan of het wat was, dat Flora. Hij nam me op een vrijdag mee naar de Viking, een disco waar voor het toilet een lange rij

mannen tegen de muur leunde. Ik sloot achteraan aan. Jan riep in mijn oor dat ik voor de ingang van de darkroom stond.

Levend kunstwerk Fabiola achtervolgde ons over de dansvloer. Haar fladderende mouwen, bezaaid met flonkerende lovertjes, overvleugelden niet de verbetering in haar ogen. Nam ze ons dat kwalijk? Ze gooide cocaïne in de strijd, maar Jan wilde niet mee naar haar huis. Met de grote rode kunstbloem die ze bij zich droeg haalde ze woedend uit.

Ik ben nog eens bij Jan en zijn vriendin, hoe heette ze ook alweer, een moeilijke naam, wezen eten. Later zijn ze getrouwd. Luitgard, zo heette ze, dacht ik.

(Bijna ontmoagd)

Op 1 april besloot ik dat ik ontmoagd moest worden, dat leek me een giller. Ik dronk me thuis in met jenever. Ik hield niet zo van bier en jenever had dezelfde prijs, zodat vrienden me niet scheef hoefden aan te kijken. Voorbij de Viking, iets verderop in de Reguliersdwarsstraat, zat de April. Die was nieuw. De naam zou me helpen het moment te onthouden, had ik bedacht. Ik staarde afwisselend naar de muur, mijn laarzen en de deur. Het was rustig. Misschien was het maandag. Dat ik dan dacht dat ik altijd nog naar de Flora kon.

Een oude Engelsman, zeker dertig, bood me een glaasje aan. Geen idee hoe hij heette. Of hoe hij er uit zag. Wat hij in mij zag. Hij rookte de ene joint na de andere, in zijn gehuurde appartement op de Stadhouderskade. Hij hield een onsamenhangend verhaal over zijn businessplannen en zijn Engelse relatie, af en toe een snelle blik opzij werpend, als om vast te stellen dat er iemand was. De dokter had hem opgedragen wat minder vaak te penetreren, omdat zijn vriendje zijn kringpier niet goed meer dicht kon houden. Ik zat op mijn handen op de bank.

In bed was ik met mijn wijsvinger in de buurt van zijn lul beland toen hij in slaap viel. Ik keek naar het plafond tot het weer licht werd en slofte terug naar Uilenstede.

(Uit het hoofd)

Ik herinner me warme mayonaise op een zweterig lichaam. De mottige geur van een slaapkamer, de ramen dicht. Het was de avond van het Songfestival. Cor. Ik ontmoette hem in de mensa in de Jodenbreestraat. Of was het die in de Weesperstraat? Volgens Jan was de mensa dé plek om te cruisen. Cor studeerde allang niet meer. Hij had vettig krullend haar, een grote neus in een pafferig gezicht en een wratje in zijn nek. Vingers geel verkleurd, zijn zoen rook naar tabak. Ik dacht dat ik moest, durfde niet weg. Hoofd tollend in mijn kruis, het kruis in mijn hoofd.

Hij pakte een pot mayonaise uit de ijskast en leidde me naar bed. Een dikke lik smeerde hij verlekkerd op zijn voorhuid. Hij keek me nauwelijks aan. Je moet je zintuigen volgen, zei hij. In zijn kruis, in warme saus, glom een garnaal. Mijn neus kneep samen. Ik volgde mijn maag naar het toilet. Ik zag de teleurstelling in zijn ogen en kleedde me aan.

Ik besloot dat seks niet bij me paste. Liever keek ik met familie het songfestival.

(De buitenstaander)

Dat van die warme mayonaise. Is dat ranzig? Ik wil er niet bij stil staan. De anekdote past in het verhaal. Het verhaal gaat voor de schaamte uit. Geen drempels.

Bij nalezen de twijfel. Homo's en seks. Een beproefde combinatie. Ik wilde dat het zou gaan over een buitenstaander in zijn nieuwe binnenwereld. Ik ken weinig verhalen waarin homo's onhandig maar nieuwsgierig aanrommelen met seks.

Zou het minder ranzig zijn als het niet over twee mannen ging? Zou ik zonder bijgedachten een vrouw mayonaise kunnen laten gebruiken als glijmiddel?

Ben ik nou verdomme bang dat ik lezers tegen de borst stuit? Ach welnee. Is het niet eerder... Als ik eerlijk ben. Laten we wel wezen. Een oude man die over seks schrijft. Maakt ouderdom de mayonaise ranzig?

(Diapositief drama)

Ik liep door de Leidsestraat richting de nachtbus. Ik was vrolijk, uitgelaten zelfs. Ik kwam uit het theater. Ik zat in een studententoneelgroep. Ons tweede stuk hadden we zelf geschreven, het speelde in een nachtclub.

Drie jongens lieten me struikelen. Terwijl ik overeind probeerde te komen, traptten ze op me in. Een van de jongens had een mes in zijn handen. Het vreemde was, een van de rollen in het stuk was die van een portier, en die trok ook een mes. De jongens traptten en sloegen. En het enige wat er in mij opkwam was zijn tekstregel: 'Ik prik je lek, mannetje'.

Een Duits stelletje bood me uiteindelijk papieren zakdoekjes aan. Het waren Berlijnse alternatievelingen, met zo'n serieuze frons tussen hun wenkbrauwen. De vrouw, die haar staart opzij droeg, zoals Xandra deed in de Nederlandse inzending voor het Songfestival, vroeg me bozig of zulke agressie normaal was in Amsterdam. Ik bood haar mijn excuses aan.

Ik herinner me de rode vlekken in de zakdoekjes en de lege ruimte om me heen in de bus naar huis. Ik herinner me niet of ik boos was, of verdrietig. Een drama. Een detail.

(Bijna binnen handbereik)

Willekeurig geweld is misschien wel het meest verontrustende wat je als mens kan overkomen. Binnen een roman heeft agressie daarom een reden. Er moet een aanleiding zijn. Dat kalmeert de lezer. Misschien ging jij ervan uit dat homoseksualiteit de aanleiding was voor het straatgeweld. Dat wil vanzelfsprekend niet zeggen dat je instemt met de aanvallers. Mijn pijn spiegelt simpelweg jouw angst niet. Dat geeft je de ruimte om me zielig te vinden.

Minderheden bij wie het spaak loopt raken een gevoelige snaar bij de lezer. James Baldwin schreef er *Bijna Binnen Handbereik* over, een van zijn mooiste boeken. De opdracht voor homo's: sneu zijn en dankbaarheid tonen voor geboden troost. Laat ik me in elkaar meppen, dan blijf ik langer onder de acceptatielat. Tot net onder het niveau van de meerderheid wordt het succes van minderheden oogluikend toegestaan.

Zal ik het doen, mijn herinnering aanscherpen, en, omdat het proza is, aanpassen aan de verwachtingen van de lezer? Hebben die jongens soms 'Vieze flikker!' geroepen? Moeilijk is het niet, om wat scheldwoorden toe te voegen in mijn geheugen. Ik had een brede grijns op mijn gezicht. Al te vrolijke nichten 's nachts op straat, die vragen er om. Ze hebben geen recht op zulke vrolijkheid. Niet om half twee 's nachts, niet in de Leidsestraat, niet op een gewone – ja welke avond was het, donderdag? En zeker niet in de tachtiger jaren. Misschien liep ik wel te flirten!

Wat maakt de toedracht uit? De vrijheid van minderheden zal altijd fragiel blijven. Nu lees ik veel over de mishandeling van Nederlanders met een homoseksuele geaardheid door Nederlanders met een Marokkaanse achtergrond. Bij mij waren de jongens wit, misschien skinhead, geen idee meer, eigenlijk. Ik lag er niet wakker van. In de jaren tachtig had ik de kans om in elkaar geslagen te worden. Net als in de jaren negentig. En in de jaren nul en tien. Alleen de daders zien er per decennium net anders uit.

(Gemakspropositie)

'Soms denk ik dat je alleen homo bent omdat je te lui bent om vrouwen te versieren. Mannen zijn gewoon makkelijker.'

(De spiegel)

Ik stond op het toneel. *Moord!*, heette het stuk. De Engelenbak was geboekt, in de Nes, de smalle straat die van het Spui richting de Dam loopt. Jetske Vulsma – ze speelde de hoer waar ik verliefd op was – en Leonard, die medicijnen studeerde en een dubbelrol had van zowel hoerenmadam als playboy, waren de sterren. Vonden ze zelf ook. Ze spraken

achteloos over totaaltheater en de vierde wand doorbreken, wuifden toneelsuccessen weg als traditioneel en simpelweg *boring*. Lijzig trok Jetske aan haar sigaret en liet anderen zichzelf verstrikken in pogingen coole toenadering te vinden.

Tijdens de repetities hadden Jetske en ik een avond lang de slappe lach. We deden de scène waarin ik haar mijn liefde verklaar. Ik moest tegen de spiegel praten. Zij zat aan de andere kant. Na een korte monoloog en veel handenwringen draaide ik mijn hoofd om de spiegel heen, keek haar aan en stamelde 'Bibi? Trouw met me?' Begon haar mondhoek te trillen, dan hield ik het niet meer.

Buiten het podium lachte ze weinig naar me. Meestal trok ze een wenkbrauw op als ik wat zei. Zij en Leonard hadden samen iets. Geen liefdesscène, maar binnenpretjes. Als ik het repetitielokaal binnenkwam zag ik ze met elkaar giechelen. Leonard was een enorme nicht. Ik vond hem niet knap en ik haatte het gemak waarmee hij mensen voor zich won. Ik haatte iedereen die gemakkelijker was dan ik.

Twintig jaar later botste ik tegen de regisseuse op. Frances Sanders. Ze vertelde me dat ze altijd vond dat ik talent had.

(Schijngronden)

Jetske Vulsmā. Met je pruillip en mascara

Sullig waai ik om je heen, je superieure leegte

Het oog in de orkaan, hard en blauw, je kijkt me naakt

Met slechts het optrekken van een geëpileerde wenkbrauw

Gecorrumpeerd sta ik naast je mijn angst te wegen

Beschamend rood mijn wangen, een mislukte acrobaat.

Om je heen beloop ik louter schijngronden

Hete kolen in mijn hand. Ik durf ze niet te gooien

Ik stel je verantwoordelijk voor mijn brandwonden.

Al jullie Jetske Vulsmā's in de stad.

Met je Ha ha, Tra la, Bla bla blah

Haat! Haat! Haat!

(Openslaande ramen)

Ik kreeg een kamer toegewezen in het Wijngaardsstraatje – de verkleining terecht: een auto zou zich halverwege al klemrijden – dat de Warmoesstraat met de Oudezijds Voorburgwal verbond. Een open ruimte was het, 35 m², in een u-vorm, bovenop een opslagschuur vol schildermaterialen, met een luik naar het dak, een badkamermuur die altijd vochtig was, een oliekachel in een hoek en 's winters bevroren leidingen. Het pand stamde uit 1574. Of 1475. Daar wil ik vanaf zijn. Het echte, oude hart van de stad. Ik bleek de enige bewoner van de steeg.

(Achter het hek)

De eerste jongen met wie ik seks had trok meteen bij me in. Theo leek op acteur Michael York. Cabaret, de film over het vooroorlogse Berlijn, had ik als puber gulzig in me opgezogen. Blonde lok, brede lippen, onderzoekende ogen. Mooie truien ook. Charmant. Hij bracht een oerlelijke chromen stoel met zich mee, bekleed met gifgroene stof – die dan wel weer lekker zat. Ik maakte plaats voor die stoel en voor de kattenbak waar hij, als verrassing voor mijn verjaardag, de trap mee op kwam lopen. Omdat één kat al te eenzaam zou zijn, haalde Theo er nog een bij. Verstrengeld lagen ze op een plankje achter de oliekachel.

Hij had eerder vriendjes gehad, maar zei dat ik de liefste was. Zijn moeder, een bleke vrouw met dun haar, kwam sporadisch langs en bracht truien of broeken mee, altijd twee tegelijk. Droeg hij de keer erna de ene, dan vroeg ze steevast waarom hij de andere niet leuk vond. Haar toegeknepen ogen bleven nooit langer dan een seconde bij me hangen. Theo haalde er zijn schouders over op: 'jij bent *mijn* prinsje.'

We vormden een leuk plaatje, dat vond iedereen. 'Hij is gewoon té aardig, Tom!' TNT. Zo noemden mijn vrienden ons. Explosiegevaar was er niet, zelfs mijn vader viel voor hem. Negenendertig jaar werkte hij bij de KLM, vier zoons had hij, maar alleen zijn schoonzoon informeerde geduldig naar elk afzonderlijk vliegtuigonderdeel. Theo ging altijd graag met me mee, of het nu naar de studiezaal was, naar vrienden of naar de supermarkt. In bed klemde hij een arm om me heen, terwijl de ene kat zich achter mijn knieën nestelde en de andere in mijn buikholte. Of andersom, zodra ik me in mijn slaap omdraaide. Ergens verwachtte ik dat Theo dan uit bed zou stappen, om aan de andere kant weer tegen me aan te schuiven.

Als puzzelstukjes klikten we vast. Toch bekroop me soms de behoefte om een avondje alleen thuis te zijn, met mijn gedachten. Hij moest toch ook vrienden hebben om mee af te spreken?

'Welke gedachten?'

Ik bezwoer hem dat het niets met onze relatie van doen had. Hij knikte, langzaam, zonder zijn blik van me af te wenden. De donderdag erna zat ik luidkeels mee te zingen met

Duran Duran, toen ineens het geluid wegviel. Theo stond naast de platenspeler. Het was kwart over negen en hij vond dat hij me niet langer alleen mocht laten. Hij zette iets klassieks op en schoof naast me op de bank: 'Veel gezelliger.'

Vrienden vroegen me als vierde man in de auto mee naar de Ardennen. Toen ik het Theo vertelde sloot hij zich op in de badkamer. Een uur later kwam hij met rode ogen naar buiten en zag ik hem, vanuit mijn ooghoeken, de keuken opruimen. Ik drukte mijn koptelefoon tegen mijn oren en negeerde het knallen van kastdeurtjes, totdat zijn blik op mijn achterhoofd brandde. Zijn mond ging open en dicht, een pak custard in de ene en een vuilniszak in de andere hand. Ik zette de koptelefoon maar af.

'Gebruik je dit nog!'

'Het zijn drie dagen, Theo. Ik zie ze al nauwelijks meer.'

Zijn ogen knepen samen, alsof hij moeite moest doen om zich te concentreren op mijn gezicht.

'Zonder jou kan ik niet leven. Dat weet je, neem ik aan.' De custard weekte zich los uit zijn hand en tuimelde in de vuilniszak.

Omdat alle bewoners van mijn straatje instemden met de komst van kabeltelevisie, werd die gratis aangelegd. De bouwvakkers moesten er een flink deel van de Warmoesstraat voor openbreken, maar daarna zagen we op de televisie die Theo van zijn moeder kreeg een reportage over de junkieproblematiek om de hoek. Theo belde met de woningbouwvereniging. Die plaatste op zijn aandringen een hek aan het begin en einde van de steeg. Vanachter het raam, aan elke kant een kat, de staart keurig om de pootjes gekruld, keek ik toe hoe Theo glimlachend de sleutel in ontvangst nam.

(Epiloog)

Een foto van Iggy Pop hangt boven mijn bank.